

Persbericht: met dank voor de berichtgeving

Grimbergen Orgelt
Orgelbinnenstebuiten

1ste zondag van september (01/09/2013)

Drie orgelconcerten

Brabantse barokklanken in Houtem om 14 u
Vlaamse (post)rococokleuren in Borgt om 16 u
Nieuwe orgelbarok in Strombeek om 18 u

Organisten: Kamiel D'Hooghe & Raisa Debrouwer

Programmaboekje met toelichting over de orgels en de kerken

Vrije toegang

Met steun van het gemeentebestuur van Grimbergen

Met dank aan de kerkbesturen

Beiaardlaan 1, B-1850 Grimbergen, tel. 02/305 69 88, webstek: <http://www.grimbergenorgelt.org>
info@grimbergenorgelt.org

Houtem, Sint-Antoniuserkerk,

Kennismaking met een historisch klankjuweel:
het barokke GILLIAM DAVIT-ORGEL (1710, 1742)

Het stemmige, landelijke, driehoekige dorpsplein van Houtem, de Sint-Antoniuserkerk en een paar historische hoeven zijn 1975 beschermd als monument en dorpsgezicht.

De ontdekking hiervan geeft de passende toonaanzet om nader kennis te maken en te genieten van het kleurrijke unieke Gilliam Davit-orgel. Dit instrument werd tijdens de eerste helft van de 18de eeuw gemaakt voor de Sint-Bartholomeuserkerk in Merksem en is het meest oorspronkelijke van de enige twee gekende instrumenten van deze bouwer. Het andere orgel staat in de kapel van de Grauwzusters in Velzeke-Ruddervoorde.

In 1859 werd het orgel van Merksem overgebracht naar Houtem. Bij die gelegenheid werden waarschijnlijk ook wijzigingen en uitbreidingswerken uitgevoerd.

Opvallend is de eiken houten kast die aansluit bij de prachtige barokke stijl van de 17de-eeuwse Zuidelijke Nederlanden. De vaardigheid waarmee dit orgelmeubel is gemaakt verwijst naar een grote traditie en een hoog artistiek niveau met stijlkenmerken van de Brabantse orgelbarok. Dezelfde kenmerken zijn terug te vinden in de verfijnde toonvorming van het vele historische pijpenmateriaal.

Het Davit-orgel te Houtem is –met uitzondering van dit van de Boskapel in Imde – het oudste instrument uit de streek. Verder is ook bekend dat de orgelmaker G. Davit ook de eerste leermeester was van de toen 14-jarige Pieter Van Peteghem, Deze latere grootmeester is de grondlegger van het Vlaamse orgelrococo en de vader van een orgeldynastie in Vlaanderen.

Op 13 mei 2007 werd het door Joris Potvlieghe gerestaureerde orgel feestelijk in gebruik genomen.

Tijdens het concert zullen composities worden uitgevoerd van de Brabantse meesters P. Cornet en Abraham Van den Kerckhoven. Verder klinken *The Bells* van W Byrd en een Bijbelse sonate van J. Kuhnau waarin de strijd tussen David en Goliath letterlijk in klanken wordt omgezet.

Dit orgelfeest wordt georganiseerd in samenwerking met het Davidsfonds Vilvoorde.

01/09/13: *Grimbergen Orgelt*

BORGT, SINT-SALVATORKERK:

HET HISTORISCH CAPPUYNS(?) -ORGEL IN POST-ROCOOSTIJL , CA 1842

Borgt, Sint – Salvatorkerk

De kerk ligt in het beschermde dorpsgezicht *De Senecaberg*, ten oosten van de Borgtberg en is eveneens ingeplant op een heuvel. Het omringende vroegere kerkhof is omgeven door een grotendeels breukstenenmuur.

De Sint-Salvatorkerk werd als vrije kerk gesticht. Na de Grimbergse oorlog in 1159 viel ze onder rechtstreeks beheer van de pastoor van Grimbergen. Pas rond 1500 is er opnieuw sprake van de Borgtkerk, met name bij de oprichting van een nieuw kerkgebouw. Naast de boeiende geschiedenis van deze ruimte valt ook de goede akoestiek op. Dit is een extra troef bij het beluisteren van het orgel. Deze paar gegevens zetten ons aan om de kerk met haar éénbeukig schip van 1653 binnen te stappen en de aandacht extra te richten op het historisch Cappuyns(?) -orgel. Dit orgel wordt toegeschreven aan de Mechelse orgelbouwer (vader) Josephus Cappuyns of aan zijn zoon Polycarpe-Florentin. Het is ontstaan vanuit een nieuwe dynamiek na de Franse revolutie en kan gekenmerkt worden als een post-rococo-orgel. Hierin worden enkelvoudige en

meervoudige mixturen deels weggelaten. De grondtonigheid wordt benadrukt met krachtige tongwerken en meer grondstemmen. De overgang is aangekondigd naar een nieuwe orgelstijl.

Kamiel D'Hooghe en Raisa Debrouwer zullen hierbij de grote kleurenrijkdom van dit mooie orgel illustreren met passende werken van Bach, Knecht, Fétis en Lefébure Wély.

BAROKKE ORGELSTIJL MET MUZIEK VAN BACH & PEETERS

NIEUW ORGEL IN DE SINT-AMANDUSKERK

TE STROMBEEK-BEVER

De bouw van de neogotische kerk die er nu nog staat startte in 1869. Toch was Strombeek in die tijd nog een bescheiden boerendorp: in 1866 waren er 836 inwoners, in 1900 was het aantal verdubbeld tot 1664. Bij de afbraak van de oude kerk in 1869, werden onder het koor de funderingen van een Romeinse villa ontdekt.

Tijdens de laatste drie eeuwen werd in de Sint-Amanduskerk in Strombeek een bescheiden orgelgeschiedenis opgebouwd. In 1743-1748 schenkt pastoor Gallewaert een nieuw orgel. In 1799 is dit orgel waarschijnlijk verkocht tijdens de Franse revolutie, want in 1807 koopt de toenmalige pastoor voor 200 Nederlandse florijnen een nieuw orgel aan. Dit instrument zal jaarlijks worden onderhouden door de orgelmaker Smets, die het vak leerde bij Goynaut te Brussel. Reeds in 1837 ondertekent Loret-Vermeersch van Sint-Niklaas een '*Staat estimatief tot het maken ener nieuwe orgel*'. Men verlaat geleidelijk de ambachtelijke traditie en looft zichzelf met vernieuwingen in de mechaniek, de structuur en het pijpwerk. Tevens wordt gezocht naar een meer orkestrale, grondtonige klank. De industriële en de technische revolutie beginnen ook de orgelbouw te inspireren om nieuwere wegen te bewandelen. De harmonie van de ambachtelijk gemaakte instrumenten raakt verbroken en maakt plaats voor architecten-orgelmeubels en gesofisticeerde orgelmechanieken die een lichtere aanslag mogelijk maken, maar tegelijkertijd een minder precies controleerbaar toucher opleveren. Intussen worden ook devoot klinkende strijkers geliefd, terwijl wordt gestreefd naar grootse effecten in de *Style mondain* met donderslagen, tromgeroffel en opera-effecten.

Op Driekoningen 1889 was het orgel niet meer bespeelbaar. Voor het uitvoeren van grondige herstellingswerken werd beroep gedaan op de gebroeders Adrien en Salomon Van Bever uit Laken. Zij hadden zich bekwaamd bij Hippolyte Loret (Dendermonde 1810-Parijs 1867) in Dendermonde. Het bedrijf van de 'Gebroeders Van Bever' was in Laken gevestigd. Salomon, de jongste van de twee, bouwde na zijn opleiding in de ateliers van Cavallé-Coll te Parijs samen met zijn broer Adrien een schitterende carrière uit. Eén van de eerste instrumentjes die Adrien (+1895), de oudste van de twee broers, heeft gebouwd, is het nog ongewijzigde, kleine en pretentieloze orgeltje (totaal in een zwelkast ingesloten) ter vervanging van een oud instrumentje in de Sint-Martinuskerk te Meise. De Van Bever-orgels zijn hoogtepunten van de romantische orgelbouw in België. Als voorbeeld voor hun vruchtbare samenwerking met Loret schreef de pastoor van Strombeek in een verslag: '*Deze orgel is als instrument een prachtig stuk en het paneelwerk er rond gaat best met de stijl van de nieuwe kerk*'. In 1890 besluit het kerkbestuur tot vervanging van '*de oude orgel, die in de nieuwe kerk niet kon herplaatst worden*': een oordeel dat ongetwijfeld verband houdt met de grote nieuwe neogotische kerkruimte van 1869 -1895. In 1923 wordt het instrument getransformeerd, nu door H. Stinckens, die in de twintiger jaren voor de pijpenfactuur bij Kerkhoff werkte en die zich uiteindelijk te Strombeek-Bever vestigde. Als orgelbouwer heeft hij weinig sporen nagelaten.

Na jaren getalm wordt aan Jean-Pierre Draps (Brussel/Elsene, 1943) uit Kortenberg, die het werk van de firma Van Bever voortzette, de opdracht gegeven om met hergebruik van pijpwerk uit het bestaande orgel een nieuw éénmanualig koororgel te maken. Hiermee wordt afstand

genomen van een uitgeleefd postromantisch klankideaal en andere experimenten, teneinde een oude traditie in ere te herstellen, en wel die van de koororgels. In 1979-1980 bouwde J.-P. Draps het orgel, hoofdzakelijk gebruik makend van pijpwerk uit het doksaal-orgel, en herintoneerde het als koororgel met nieuw regeer- en windwerk in een nieuwe kast.

Om iets meer te begrijpen van de structuur van een orgel met zijn pijpwerk, regeerwerk, windwerk en meubel te leren kennen wordt de mogelijkheid geboden het orgel *binnenstebuiten* te keren en te kijken hoe een gedeelte van het pijpwerk is gemaakt en opgesteld.

De organisten Kamiel D'Hooghe en Raisa Debrouwer zullen werk vertolken van Bach en Peeters.